

Беседа 1. на Светога Саву Ава Јустина Ћелијског

1965. године у манастиру Ћелије

У име Оца и Сина и Светога Духа. Амин. Данас је Свети Сава. Нека умукне Српска земља, нека говори Небо. Данас, на данашњи дан име српско је најславније на небу од свих 365 дана у години, јер данас на небу Серафими и Херуфими, све Небеске Силе клањају се најбољем, најсветијем и највећем Србину Светоме Сави, том Анђелу српском, том Херуфиму и Серафиму српском, том Анђелу рода Српскога. Да, несумњиво све Небеске Силе, све Небеске Силе, јер је он први узнео име српско међу Анђеле и Арханђеле, прославио га међу њима, пошто је живећи анђелским животом на земљи и сам постао Анђео.

Данас се сви Свети Апостоли Христови клањају првом Апостолу српском, Светоме Сави, који се ревношћу у проповедању Еванђеља Христова изједначио са Светим Апостолима. Кроз њега су нас Србе упознали Свети Апостоли, ти најзнаменитији људи на земљи и на небу у роду људскоме. И међу њих је стао Равноапостолни Србин, Свети Сава.

Данас се сви ови Свети Мученици клањају на небу Светом Првомученику српском, Светоме Сави. Зар Свети Сава није највећи Мученик рода Српскога? Та он ево седамсто година пати сваку Србинову патњу, мучи сваку Србинову муку. Да, он је Свемученик српски, од дана када је побегао у Свету Гору до данашњег дана када се име Христово гони по Српској земљи. Данас се и свети Испосници клањају на небу највећем Испоснику српском Светоме Сави, јер је оставио на земљи Еванђеље скраћено молитву и пост. Краљевић побегао из света, побегао из раскоши царскога двора, отишао у камениту Свету Гору да бос, од седамнаест година, бос прерађује себе постом и молитвом, да преображава себе из краљевића у Светитеља, из велможе у Подвижника и Христовог просјака.

Данас се сви ови Свети Оци и Учители Цркве клањају највећем српском Оцу и Учитеља, Светоме Сави. Он Духом Светим породи и препороди род Српски, он безброј деце духовне породи, и Светитеље и Испоснике и Мученике српске. Данас се и сви Српски Свети на небу клањају овоме духовном оцу и родитељу, почевши од Светога Симеона Мироточивог. Њега, оца по телу, препородио је и родио духовно његов славни и свети син, Свети Сава. Светом Сави клањају се сада на небу и сви Српски Мученици, сви што погинуше за Крст часни и Слободу златни. На челу свију њих стоји Свети Великомученик цар Лазар. И онда за њим и са њим све хиљаде и хиљаде Српских Мученика, до најновијег времена када падоше 700.000 Срба за своју веру. Њему се клањају уопште сви преминули Срби. Њему зашто? Јер је он дика српског имена и српског човека и свих Срба на небу, дика и понос. Анђео српски међу Светим Анђелима, Апостол српски међу Светим Апостолима, Мученик српски међу свима Светим Мученицима. Данас се, дакле, клања сва Небеска Србија своме оснивачу, своме градитељу Светоме Сави. Он је почео да гради на земљи Свету Србију и да је изграђује. Његови славни потомци продужили су његово дело. Тешко ономе и онима који разоравају Свету Србију: владике и свештеници, министри, ђаци, ученици, ратари, земљорадници, трговци, занатлије. Тешко свакоме Србину који разара дело Светога Саве, јер је тешка рука Светога Саве; када буде пала на њега неће остати ни пепео од њега.

Данас Небеска Србија кличе и кликће од свете и слатке радости што на челу њеном стоји тако велики Светитељ, тако велики човек, тако славна душа и личност пред Господом Богом.

Зашто се небо клања Светоме Сави, зашто се небеса у радости данас слећу око њега? Шта је он то учинио, у чему је тајна његова? Тајна његова је у томе, браћо, што је он испунио Еванђеље Господа Христа. Ето целе тајне његове. Он је, испуњујући заповести Христове, уселио Господа Христа у своју душу, те је могао са апостолом Павлом рећи: *"Ја више не живим, у мени живи Христос"* [1]. И тај Господ Христос дела из њега ево седам стотина година, Који је деловао у њему отакао се осветио и посветио.

Нек се упита сваки Србин, нек се пита свако српско дете, сваки српски младић, нека помисли на седамнаестогодишњег младића који је побегао са царскога двора очевог, чиме је он то осветио и посветио себе? Вршећи заповести Христове, творећи свете еванђељске врлине, живећи вером и ходећи вером за Господом Христом; вером и љубављу и молитвом и постом и кротошћу и смиреношћу и милосрђем и свим осталим светим врлинама, јер се помоћу тих светих врлина иде за Господом Христом кроз овај свет ка ономе свету. Тако је Растко, краљевић Растко, преобразио себе у Светога Саву, преобразио себе кроз свете врлине и тиме Господа Христа довео у Српску земљу у српску душу и провео преко ње и кроз њу.

Где је Христос тамо су свете мисли, тамо су света осећања, тамо су света и велика дела. Зато је Свети Сава још на земљи био пун тих светих еванђељских мисли, светих еванђељских жеља, светих еванђељских расположења. Ту је извор свих његових светих дела, која је починио за живота на земљи и која непрестано чини живећи вечно на небу крај Господа Христа.

Заиста његова дела блистају и данас кроз сву таму нашу, српску несрећну таму. Блистају као сунца. *"Тако да се светли видело ваше пред људима да виде ваша дела и славе Оца нашега Који је на небесима"* [2]. *Да виде ваша добра дела и славе Оца нашега који је на небесима.*

Гле, зар ће Србин и јуче и данас и сутра и до Страшнога Суда да се пробуди и пита себе: "Шта је велико у српскоме човеку, шта је велико у Српскоме роду, шта је велико у српској историји, шта је велико на несрећној Српској земљи, шта? Само Свети Сава, увек Свети Сава. Нико не може бити велики осим њега у роду Српскоме и на Српској земљи. Они који њега данас гоне како могу сматрати да су велики, да иду стопама његовим, да воде Цркву његову путевима његовим? Не. За Светим Савом се иде само вршећи еванђељске заповести; за Светим Савом се иде само када Србин испуњује и врши свете еванђељске врлине, када живи вером Христовом, љубављу Његовом, када живи за царски небески живот, за Небеско Царство, као што је то Еванђеље објавио велики Свети Кнез на Косову и приволео српску душу и српску историју и сву Српску земљу да се определи за Царство Небеско.

Погледај Србине, погледај која су добра дела у твојој историји, дела непролазна и вечна, не привремена, не данас јесу и сутра их нема, не. Вечна дела која је починио Свети Сава, и којима се ми данас дичимо и живимо. Ко ће их набројати, браћо, ко? Сва та дела његова светле и блистају у свима помрчинама наше историје, у свима тминама, и Срби због тих славних дела ево седамсто година славе Господа Христа и стоје уз Њега. Нема доброг дела, вечног доброг дела у историји Српскога народа да не води духовно порекло од Светога Саве.

Прво дело Светога Саве и најглавније, шта је? Он нам је дао Јединог Истинитог Бога, Господа Христа. То је највеће дело које је могао учинити за Српски род: дати роду Српскоме Истинитог Бога када око њега урличу и халачу безбројни лажни богови. То је не само дело, него је сведело. Из њега извиру из њега потичу и сва славна дела наше историје и нашега народа.

Где, шта су све свете задужбине наше? Све оне потичу од Светога Саве: Хиландар, Студеница, Жича, Грачаница, Љубостиња, Каленић и све остале редом. Нису ли то дела Светога Саве, дела која и данас разносе име Србиново по свима континентима овога света? Да, то су дела Светога Саве, то су дела и његова лична и његових славних потомака, његове духовне деце коју је Христос родио. Па и ова света задужбина, Ћелије, чедо је Светога Саве. Славни Немањић Драгутин створио је ову свету обитељ. Од Светога Саве потичу и све славне многовековне борбе наше за Крст часни и Слободу златну. Све су то дела Светога Саве. Зато су га Турци и спалили.

Он, његове свете мошти у Милешеву, постале су главни престо наше историје српске. Ту је била Престоница српска под Турцима, Престоница вечног Патријарха Српскога Светога Саве, вечног владара српских душа у свима временима. Са свих страна народ је хрлио у Милешево да се поклонити великом Светитељу, да му каже своје муке, да одрица своја страдања, да му исповеди све патње, све болести. И дивни Светитељ, милостив увек и на земљи и с неба, кроз свете мошти своје чинио је безбројна чудеса: исцељивао, лечио, тешио, а око његовог светог кивота војске монаха који су чували Српски народ, Српску душу.

И онда је дошла охола и страшна заповест да се тело Светога Саве спали. Спаљено је, али велики и славни Чудотворац и дан-данас чини безбројна чудеса са сваком српском душом која му се обрати; чини чудеса и са нама данашњим Србима, иако многи од нас нису достојни тога.

Велика је милост његова, Христовска еванђељска милост и љубав, и он не престаје да чини чудеса. Разгрните ма коју душу Срба Мученика који страдаше за Крст часни и Слободу златну, ви ћете у њој наћи лик Господа Христа, а иза њега Светога Саву. Разгрните душу Светог челника свих тих наших борби за Крст часни и Слободу златну, Кнеза Лазара. Шта је у њој? Еванђеље Светога Саве. Да, Свети Цар Лазар је духовно чедо Светога Саве. Шта су сви славни људи наше историје нашега народа? Шта су ако не дело Светога Саве, духовно дело Светога Саве. И Свети Немања и Свети краљ Стеван Првовенчани, рођени брат Светога Саве, и Стефан Дечански и Милутин славни, и Кнез Лазар, и Косовски Мученици, и Ђакон Авакум и безброј њих, то су духовна деца Светога Саве. Хвала Светоме Сави, он нам је дао све Светитеље, све великане редом, почев од Светога Немање. Да није њега не би било ни њих ни дела њихових. Не би било ни Хиландара ни Жиче ни Студенице ни Косова ни Орашја, нити ичега великог и славног у нашем народу, у нашој историји. Све свете и праведне душе српске, од Немање, од Светог Немање до данашњег дана, пореклом су духовним од Светога Саве. Који је Србин који се духовно препородио, а да га Свети Сава није у томе руководио, водио на видљив и невидљив начин, начин знан и незнан? Све је то доказ, чега, браћо? Сва велика, сва бесмртна дела наше историје посредно и непосредно воде порекло од Светога Саве.

Друго велико славно дело Светога Саве, дело равно другоме сунцу у историји нашој, то је светосавска просвета, истинска просвета. Јер Свети Сава је увек први и увек највећи Просветитељ Српскога народа, и данас највећи Просветитељ Српскога народа. Зашто? Зато што је највећи Светитељ. Господ Христос је донео, браћо, овоме свету просвету, просвету која даје човеку знање о ономе што је најважније за човека у овом и у свима другим световима, донео је просвету која објављује: Човек је бесмртно и вечно биће. Човек је створен за бесмртност и живот вечни, човек је створен не да буде пролазни црв на земљи, него вечно биће не земљи. Ту је просвету донео Господ Христос. А како се та просвета остварује у свету? Како се те истине оваплоћују у човекову истину у свеколиком роду

људскоме, како? Светитељством. Само Светитељи су истински Просветитељи, јер су бићем својим, свим бићем својим усвојили Христову просвету, осветили себе, осветили све своје мисли, сва своја осећања, сав свој живот, осветили сву душу, све срце, сав ум, сву вољу своју и тако кренули за Господом Христом кроз овај свет, кроз време прелазе у вечност. Од Господа Христа је та нова Благовест, то ново Сунце: да је само Светитељ прави Просветитељ; да је само Светитељ прави Просветитељи; још једном: само Светитељ прави Просветитељ.

Зато је Српски народ у дубоко побожној души својој истакао Светога Саву као највећег свог Просветитеља. И данас прави Срби су познати по томе што Светога Саву славе као правог Просветитеља и јединог истинског Просветитеља рода Српског. Каква ми је то просвета која своди човека на мајмуна? Каква ми је то просвета која своди човека на стомак, на јело и одело? Каква ми је то просвета која човеку даје безбројне бестидне слике по позориштима, по биоскопима, и онда ђаци убијају из револвера своје наставнике? Да! Српски народ, док је српски, схватаће да је Свети Сава највећи Просветитељ српски и да је истинска просвета Христова, Христово Еванђеље. Ту истину наш је народ осетио. Зато је пошао за Светим Савом. Ту истину наш народ је усвојио и увек исповедао, под Турцима исповедао, истину да је Светитељ истински Просветитељ.

Јер Светитељ светли Божанском свтлошћу и осветљује све путеве човеку кроз овај свет ка ономе свету. Осветљује пут смрти, пут живота, осветљује пут греха и пут врлине, осветљује Светитељ пут ђавола кроз овај свет и пут Бога кроз овај свет. Србин кад иде за Светим Савом, тачно можете знати иза кога иде. Иде за Богом или за ђаволом, за грехом или за врлином, за смрћу и за бесмртношћу. Истинска просвета претвара рђавог човека у доброг, грешног у праведног, праведног у светог, претвара смртног човека у бесмртног. На који начин? Помоћу вере, помоћу светих врлина, помоћу покајања, помоћу еванђељске љубави, молитве, поста, смирености, кротости, трпљења, свих осталих великих светих врлина новозаветних и великих светих дела. Свака од ових еванђељских врлина, учи Свети Сава, прерађује човека из грешног у праведног, преображава старог човека у новог, смртног човека претвара у бесмртног.

Зато је истински просвећен онај човек учи Свети Сава онај човек који је праведан и добар и истинољубив и братољубив и свет и племенит. А све је то ако је Христољубив, од љубави према Христу у овоме свету. Због свега тога, браћо, Свети Сава је наш идеал, идеал сваког правог Србина, идеал наше деце и наше омладине. Ко српску омладину повео ка небу, ко решио проблем вечног живота, ко? Краљевић Растко, краљевић Растко, монах Сава. Зато је он истински и вечни идеал праве српске омладине. И данас и до краја српске исто рије, он је заиста идеал сваког детета. Зар има дивнијег и љупкијег детета од малог Растка? Гле, а младић Растко бегунац на Свету Гору, први ускок небески, ускок не земљи Српској, шта је он ако не идеал за младиће док су српским духом напојени. Он је идеал сваког Србина, и младог и старог. Јер, реците: зар има бољег и праведнијег и мудријег и савршенијег Србина од њега? Ако је Србин праведан, није праведнији од Светога Саве. Ако је Србин мудрији, није мудрији од Светога Саве. Ако је Србин добар, није бољи од Светога Саве. Ако је свет, није светији од Светога Саве. Ако је храбар, није храбрији од Светога Саве. Ако је побожан, није побожнији од Светога Саве. Ако је бесмртан, није бесмртнији од Светога Саве.

Браћо моја и сестре и децо, нема истинског добра у историји Српскога рода а да није Светога Саве. Нема истинске правде у историји Српскога народа а да није Светога Саве. Нема истинске слободе а да није од Светога Саве. Нема истинске слободе у историји Српскога народа а да није од Светога Саве. Нема, нема и по трећи пут нема ничег истински великог,

ничег истински бесмртног, ничег истински узвишеног, ничег истински славног, ничег истински вечитог у историји српскога народа а да није Светога Саве. Зато:

Ускликнимо с љубављу Светитељу Сави, српске цркве и школе Светитељској глави. Амин.